

УДК 330.338.47

Старинець О.Г.
кандидат політичних наук, доцент кафедри менеджменту
Державного університету телекомунікацій

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

ESTIMATION OF THE FINANCIAL STATE OF TELECOMMUNICATION ENTERPRISE IN SYSTEMS OF ANTICRISIS MANAGEMENT

АНОТАЦІЯ

В статті розкрито суть та значення фінансового стану підприємства. Розглянуто види аналізу фінансового стану підприємства. Виокремлено завдання оцінки фінансового стану підприємства. Досліджено метод коефіцієнтів для оцінки фінансового стану підприємства. Визначено основні коефіцієнти оцінки фінансового стану телекомунікаційного підприємства.

Ключові слова: фінансовий аналіз, фінансовий стан, телекомунікаційне підприємство, метод коефіцієнтів, оцінка.

АННОТАЦИЯ

В статье раскрыты суть и значение финансового состояния предприятия. Рассмотрены виды анализа финансового состояния предприятия. Выделены задания оценки финансового состояния предприятия. Исследован метод коэффициентов для оценки финансового состояния предприятия. Определены основные коэффициенты оценки финансового состояния телекоммуникационного предприятия.

Ключевые слова: финансовый анализ, финансовое состояние, телекоммуникационное предприятие, метод коэффициентов, оценка.

ANNOTATION

Essence and value of the financial state of enterprise are exposed in the article. The types of analysis of the financial state of enterprise are considered. The tasks of estimation of the financial state of enterprise are distinguished. The method of coefficients is investigational for the estimation of the financial state of enterprise. The basic coefficients of estimation of the financial state of telecommunication enterprise are certain.

Keywords: financial analysis, financial state, telecommunication enterprise, method of coefficients, estimation.

Постановка проблеми. Ефективність діяльності підприємства багато в чому залежить від того, наскільки швидко і правильно воно орієнтується у вирі ринкових відносин, наскільки точно і безпомилково вибирає ділових партнерів. У сучасних умовах становлення ринкової економіки багато підприємств України характеризуються нестабільним і навіть кризовим фінансовим станом, а це негативно відбивається на стані економіки країни загалом. Актуальним це питання є і для телекомунікаційних підприємств, чисельність яких за останні роки суттєво зменшилася через нездатність бути конкурентоспроможними та фінансово стійкими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значна увага до аналізу фінансового стану підприємства та його оцінки приділяється тому, що, з одного боку, він є результатом діяльності підприємства, свідчить про досягнення, а з іншого – виявляє передумови розвитку підприємства. У працях зарубіжних і вітчизняних економістів досліджено широке коло питань,

пов'язаних з аналізом фінансового стану підприємств, його оцінкою та управлінням.

Серед науковців, які приділили значну увагу дослідженню фінансового стану підприємств, слід виділити таких як А.М. Герасимович, М.І. Ковальчук, Г.Я. Козак, О.В. Мертенс, Г.М. Мельничук, П.Т. Саблук, В.І. Самборський, В.К. Савчук, Р.С. Сейфулін, М.Г. Чумаченко, А.Д. Шеремет та інші.

Поглиблене наукове дослідження з цієї тематики пов'язане з визначенням основних коефіцієнтів оцінки фінансового стану телекомунікаційного підприємства для ефективного антикризового управління.

Постановка завдання. Метою статті є визначенням основних коефіцієнтів оцінки фінансового стану телекомунікаційного підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під фінансовим станом розуміють характеристику розміщення засобів підприємства та їх динаміки у процесі відтворення, що відображає також здатність підприємства до подальшого розвитку.

А.Д. Шеремет і Р.С. Сайфулін відзначають, що фінансовий стан підприємства характеризується складом і розміщенням засобів, структурою їх джерел, швидкістю обороту капіталу, здатністю підприємства вчасно і в повному обсязі погашати свої зобов'язання, а також іншими факторами [1, с. 104].

Г.В. Савицька трактує фінансовий стан підприємства як економічну категорію, що відображає стан капіталу в процесі його кругообігу і здатність суб'єкта господарювання до саморозвитку на фіксований момент часу [2, с. 187].

Ю.Ю. Верлановим поняття фінансового стану підприємства визначено як зважену структуру джерел фінансування майна підприємства, ступінь використання його активів, що дають йому змогу за умов цієї ліквідності та ризику генерувати грошові потоки, достатні для постійного відновлення операційної діяльності на заданому рівні [3, с. 146].

Фінансовий стан підприємства визначається такими елементами його економічної діяльності, як [4, с. 55]:

- прибутковість (рентабельність) роботи підприємства;
- оптимальність із погляду економічного становища підприємства розподілу прибутку,

що залишається в його розпорядженні після сплати податків і обов'язкових відрахувань;

– раціональне розміщення основних і оборотних коштів (власних і позикових), насамперед недопущення відволікання грошей у запаси непотрібного підприємству устаткування, яке довгий час не монтується і не використовується, наднормативні запаси товарно-матеріальних цінностей, витрат виробництва у дебіторську заборгованість, інші позапланові і непродуктивні витрати;

- платоспроможність;
- ліквідність.

Якщо підприємство досягає в цих напрямках необхідних параметрів, то фінансовий стан такого підприємства стає стійким.

Таким чином, для проведення аналізу фінансового стану важливо розробити методику, яка б давала можливість аналізувати фінансовий стан підприємства з погляду різних користувачів і відокремлено аналізувати вплив внутрішніх факторів ефективної діяльності господарського суб'єкта. За результатами аналізу можна передбачити певні можливі майбутні економічні вигоди підприємства та приймати більш ефективні управлінські рішення для їх досягнення. Це дає підставу вважати такий аналіз важливим складником фінансової стратегії підприємства.

Проаналізувавши літературні джерела стосовно питання оцінки фінансового стану підприємств, можна визначити такі методи його оцінки, як:

- коефіцієнтний;
- комплексний;
- інтегральний.

Коефіцієнтний метод передбачає розрахунок системи коефіцієнтів, що висвітлюють різні боки господарювання підприємства і враховують вплив як внутрішнього, так і зовнішнього середовища на фінансовий стан підприємства.

Основними недоліками цього методу, що ускладнюють його застосування, є:

- досить складний процес формування результатів оцінки;
- відсутність нормативних значень більшості коефіцієнтів, що використовуються у процесі аналізу;
- ситуація, коли зміни величин коефіцієнтів у динаміці не можуть бути інтерпретовані належним чином, оскільки значення для розрахунку постійно змінюються у часі.

Комплексний метод дає змогу виявити ті напрями в діяльності підприємства, в яких виникають проблеми, а також досліджувати причини, що їх зумовили. Це є перевагою цього методу. Однак існують і недоліки. Як і попередній метод, він є трудомістким та не має нормативних значень більшості коефіцієнтів.

Щодо інтегрального методу аналізу фінансового стану підприємства, то його слід використовувати тим підприємствам, які хочуть визначити свій фінансовий стан певним

(одним, сукупним) інтегральним показником. За допомогою цього методу розраховується інтегральний показник на базі узагальнюючих показників за рівнем платоспроможності, фінансової незалежності та якості активів підприємства. Перевагами цього методу є те, що сукупний (інтегральний) показник можна в будь-який момент доповнити будь-якою кількістю аналітичних напрямів та коефіцієнтів, що дає змогу тримати «руку на пульсі» [5, с. 56].

З метою достовірності оцінки фінансового стану підприємства доцільно використовувати коефіцієнтний або комплексний метод, адже вони є найбільш обширними й охоплюють усі сфери діяльності підприємства [6, с. 28].

Фінансовий стан підприємства також оцінюється на основі фінансової звітності шляхом проведення горизонтального, вертикального і факторного методів аналізу. У процесі горизонтального аналізу визначають абсолютні і відносні зміни величин різних статей балансу; методом вертикального аналізу розраховують питому вагу структури активів і пасивів (ресурсів капіталу) підприємства. Факторний аналіз виконується для виявлення причин зміни абсолютних і відносних фінансових показників та розрахунку впливу причин (факторів) на зміну того чи іншого фінансового показника. Така оцінка враховує переважно лише внутрішні чинники підприємства, а тому для об'єктивізації оцінки фінансового стану залучають низку неформалізованих індикаторів, якими намагаються урахувати вплив зовнішніх факторів на фінансовий стан підприємства.

Таким чином, усі наявні методики аналізу фінансового стану можна класифікувати за такими ознаками, як [1, с. 128]:

1. За широтою охоплення досліджуваних проблем:

– експрес-аналіз – призначений для одержання загального уявлення про фінансове становище підприємства на базі форм зовнішньої бухгалтерської звітності;

– комплексний фінансовий аналіз – призначений для одержання комплексної оцінки фінансового стану підприємства на базі форм зовнішньої бухгалтерської звітності, а також розшифровок статей звітності, даних аналітичного обліку, результатів незалежного аудиту тощо;

– аналіз фінансового стану як частини загального дослідження господарської діяльності підприємства. Такий аналіз призначений для одержання комплексної оцінки всіх аспектів діяльності підприємства: виробництва, фінансів, постачання, збуту і маркетингу, менеджменту, персоналу тощо;

– орієнтований аналіз фінансового стану – призначений для вирішення пріоритетної фінансової проблеми підприємства.

2. Залежно від напрямів дослідження об'єкта:

– ретроспективний аналіз – призначений для аналізу сформованих тенденцій і проблем фінансового стану підприємства;

– план-фактний аналіз – потрібний для оцінки і виявлення причин відхилень звітних показників від планових;

– перспективний аналіз – необхідний для експертизи фінансових планів, їх обґрунтованості і вірогідності з погляду поточного стану і наявного потенціалу;

– нормативний аналіз – дає змогу визначити відповідність рівня сформованих на підприємстві показників із нормативним значенням.

3. За частотою проведення:

– регулярний аналіз – призначений для постановки ефективного управління фінансами підприємства на базі представлення у визначений термін, щоквартально або щомісяця, спеціальним чином оброблених результатів комплексного аналізу фінансового стану;

– епізодичний аналіз – призначений для вирішення певних завдань як засіб для прийняття певних управлінських рішень.

4. Залежно від автора методики аналізу фінансового стану:

– офіційна методика – розроблена відповідними офіційними органами;

– авторська методика – запропонована окремим автором або групою авторів.

5. Залежно від результатів аналізу:

– пасивний аналіз як проста констатація (розкриття) сформованого стану речей;

– активний аналіз зі вказівкою причин, що породили це становище; виявленням резервів, перспектив розвитку, з винесенням практичних рекомендацій.

Необхідно зазначити, що у зв'язку з цим принципове значення має проведення комплексної оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання.

Виокремлюють такі основні завдання комплексної оцінки фінансового стану, як:

– визначення якості фінансового стану;

– залучення фінансових ресурсів;

– пошук високорентабельних проектів;

– оцінка надійності партнерів;

– оцінка доцільності інвестування;

– оптимізація фінансової діяльності підприємства;

– вивчення причин погіршення або поліпшення фінансового стану за певний період;

– комплексне фінансове оздоровлення суб'єктів господарювання.

Основними етапами комплексної оцінки діяльності підприємства є:

1) формування системи оцінних показників;

2) оцінка одиничних показників діяльності підприємства;

3) синтез одиничних оцінок для отримання комплексної оцінки діяльності [7, с. 184].

Виокремлюють низку вимог до організації проведення комплексної оцінки фінансового стану підприємства:

а) методологічна база комплексного аналізу має ґрунтуватися на таких методиках, які давали б можливість в обмежені терміни оцінити фінансовий стан суб'єктів господарювання;

б) залежно від поставленого завдання щодо організації комплексної оцінки фінансового стану конкретного підприємства необхідно визначитися з оптимальною базою для порівняння значень аналітичних індикаторів – значень фінансових показників;

в) потрібно забезпечити формування групи показників, які в своїй сукупності відповідали б вимогам комплексної характеристики поточного стану підприємства і перспектив його подальшого розвитку;

г) побудова адекватної системи однозначності інтерпретації результатів математичної та аналітичної обробки певної групи цільових показників з метою запобігання та уникнення двозначності висновків [8, с. 12].

Сьогодні дедалі більше стверджується позиція, що фінансовий стан сучасного підприємства необхідно оцінювати й аналізувати на основі системи репрезентивних, зрозумілих, інформаційно значущих абсолютних і відносних показників та індикаторів.

Для оцінки фінансового стану підприємства найчастіше використовують метод фінансових коефіцієнтів, за яким попередньо встановлюють групи основних показників, а саме – показників ліквідності, стійкості, заборгованості, оборотності, прибутковості, а далі порівнюють їх значення з нормативними, середніми в галузі, а також зі значеннями за попередні періоди.

Своєчасна та правильна оцінка фінансового стану підприємства дасть можливість запобігти банкрутству та розробити стратегію антикризового управління з метою підвищення ефективності його функціонування.

Нормативні значення показників є базою порівняння і можуть встановлюватися на державному рівні (зокрема, для оцінки можливості визнання підприємств банкрутами). Виділимо основні коефіцієнти оцінки фінансового стану телекомунікаційного підприємства (табл. 1).

Саме аналіз зазначених коефіцієнтів оцінки фінансового стану дає найбільш повне уявлення про фінансову діяльність телекомунікаційного підприємства, оскільки найбільше враховує специфіку їх функціонування. Проаналізувавши їх значення, можливо визначити пріоритетні напрями діяльності підприємства та за необхідності розробити антикризові заходи.

Висновки. Дослідження методичного інструментарію аналітичного процесу дало змогу науково обґрунтувати виділення етапів аналізу фінансового стану, що сприяє удосконаленню аналізу і, як наслідок, робить можливим у подальшому безпосередній позитивний вплив на процес управління підприємством. Систематизація аналітичних показників і фінансових коефіцієнтів дала змогу виокремити групу най-

Таблиця 1

Основні коефіцієнти оцінки фінансового стану телекомунікаційного підприємства

Показники	Формула розрахунку (за даними фінансової звітності)	Нормативне значення
1. Аналіз майнового стану підприємства		
1.1. Коефіцієнт зносу основних засобів	Знос / первісна вартість ОЗ	Зменшення
1.2. Коефіцієнт оновлення основних засобів	Вартість ОЗ, надійшло за рік / первісна вартість ОЗ на кін.	Збільшення
1.3. Коефіцієнт вибуття основних засобів	Вибуло за рік ОЗ / первісна вартість ОЗ на поч.	менший за коеф. 1,2
2. Аналіз ліквідності підприємства		
2.1. Коефіцієнт покриття	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	>1
2.2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Еквіваленти коштів + поточні фінансові інвестиції + дебіторська заборгованість) / короткострокові зобов'язання	0,6—0,8
2.3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Грошові кошти / короткострокові зобов'язання	>0 збільшення
2.4. Чистий оборотний капітал, тис. грн.	Оборотні активи — короткострокові зобов'язання	>0 збільшення
3. Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства		
3.1. Коефіцієнт платоспроможності	Залучені кошти / власні кошти	>0,5
3.2. Коефіцієнт фінансування	(Пасив — власний капітал) / власний капітал	<1 зменш.
3.3. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	(Оборотні активи — поточні зобов'язання) / оборотні активи	>0,1
3.4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	(Оборотні активи — поточні зобов'язання) / валюта балансу	>0 збільшення
4. Аналіз ділової активності підприємства		
4.1. Коефіцієнт оборотності активів	Виручка від реалізації / активи підприємства	Збільшення
4.2. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Виручка від реалізації / середня кредиторська заборгованість	Збільшення
4.3. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Виручка від реалізації / середня дебіторська заборгованість	Збільшення
4.4. Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	тривалість періоду / коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Зменшення
4.5. Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	тривалість періоду / коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	зменшення
4.6. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	Виручка від реалізації / середня вартість запасів	збільшення
4.7. Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	Виручка від реалізації / середня вартість позаобігових активів	збільшення
4.8. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Виручка від реалізації / власний капітал	збільшення
5. Аналіз рентабельності підприємства		
5.1. Коефіцієнт рентабельності активів	Чистий прибуток / сума активів	>0 збільшення
5.2. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	Чистий прибуток / власний капітал	>0 збільшення
5.3. Коефіцієнт рентабельності продажу	Чистий прибуток / виручка від реалізації	>0 збільшення
5.4. Коефіцієнт рентабельності реалізації послуг	Прибуток / собівартість реалізованих послуг	>0 збільшення

більш істотних і значущих із числа всіх можливих з урахуванням особливостей діяльності телекомунікаційних підприємств.

Антикризове управління телекомунікаційними підприємствами сприяє забезпеченню їх господарської діяльності фінансовими ресурсами, вирішує існуючі фінансові протиріччя, здійснює контроль за дотриманням фінансової дисципліни, націлене на подальший розвиток підприємства, досягнення його стратегічних цілей.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Шеремет А.Д., Сайфулін Р.С., Негашев Є.В. Методика фінансового аналізу. М.: ИНФРА-М, 2009. 208 с.
2. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства./ Г.В. Савицька К.: Знання, 2007. 668 с.
3. Верланов Ю.Ю. Фінансовий менеджмент./ Ю.Ю. Верланов. Миколаїв: Вид-во Мдгу ім. Петра Могили, 2006. 344 с.
4. Костирко О.Г. Використання методу коефіцієнтів для оцінки фінансового стану підприємства / О.Г. Костирко // Економіка АПК. 2013. № 7. С. 54–56.

5. Хотомлянський О. Створення фондів оплати праці на основі бюджетного планування структурних підрозділів підприємства: / О. Хотомлянський, Т. Черната // Економіка України (укр.). 2010. № 10. С. 53–58.
6. Школьник І.О. Фінансовий менеджмент: / І.О. Школьник, І.М. Боярко, Б.І. Сюркало; за ред. І.О. Школьник. Суми: Університетська книга, 2009. 301 с..
7. Козлянченко О.М. Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства при загрозі банкрутства / О.М. Козлянченко //Актуальні проблеми економіки. 2005. № 10. С. 182–188.
8. Горицька Н.О. Експрес-аналіз фінансового стану підприємства. Актуальні проблеми економіки. / Н.О. Горицька. 2010. № 16. С. 9–16.